Smittevernkontakter – et verktøy

Smittevernforums årskonferanse 2026

Kirsten Gravningen
Smittevernoverlege, Akershus universitetssykehus HF (Ahus)
Førsteamanuensis, Institutt for klinisk medisin, Universitetet i Oslo

Foto: Øystein Horgmo, UiO

AKERSHUS UNIVERSITETSSYKEHUS

UNIVERSITETET I OSLO

Inspirasjon fra England

- På studietur til England i 1999 ble tre norske smittevernsykepleiere kjent med modellen *Infection Control Link Nurses*
- Tok idéen med hjem
- - og la grunnlag for etablering av smittevernkontakter i norske sykehus

“An Infection Control Link Nurse acts as a vital bridge between frontline ward staff and the specialized hospital infection control team”*

*Dawson S. The role of the infection control link nurse. Journal of Hospital Infection, Vol 54, Issue 4, Aug 2003

Hva viser europeiske studier om IC Link Nurses?

- ICLN-programmer kan:
  - styrke etterlevelse av smittevernrutiner
  - påvirke smittevernkultur og kollegers praksis
  - bidra til at kunnskap omsettes til handling i klinisk arbeid
  - fungere som lokale rollemodeller
- Utfordringer
  - stor variasjon i organsiering av ICLN mellom sykehus
  - begrenset systematisk evaluering, små studier
  - behov for sterkere implementeringsstrategier

Dekker, M (PhD, 2022) Infection Control Link Nurses in acute care hospitals; Strategies to improve implementation and effectiveness.

Erfaringer fra Nederland

- 67 % av sykehusene hadde Infection Control Link Nurse program
- Rollen har utviklet seg fra infeksjonsovervåking til å fremme smittevernkompetanse og forbedringsarbeid
- Best effekt sees ved «komplekse programmer» som kombinerer:
  - faglig undervisning
  - implementeringsteknikker
  - lokal forbedringsstøtte

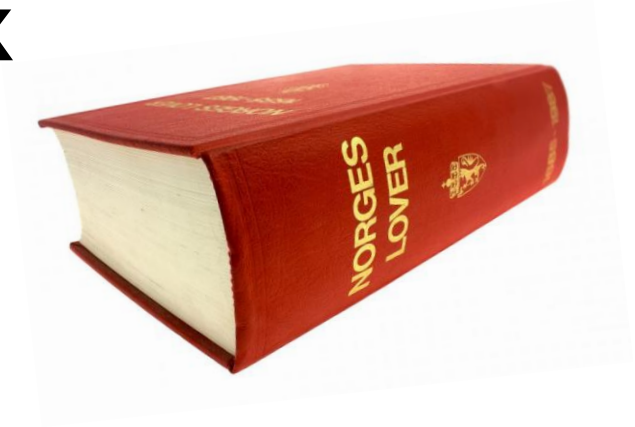
Dekker, M (PhD, 2022) Infection Control Link Nurses in acute care hospitals; Strategies to improve implementation and effectiveness.

Hva skal til for å lykkes?

- IC Link Nurses lykkes best når de har:
  - tydelig rollebeskrivelse og mandat
  - avsatt tid til oppgavene
  - støtte fra ledelse
  - nettverk med andre IC Link nurses
  - regelmessig kontakt med smittevernpersonell
  - opplæring både i smitteverntema og forbedringsarbeid

Dekker, M (PhD, 2022) Infection Control Link Nurses in acute care hospitals; Strategies to improve implementation and effectiveness.

Smittevernkontakter i nasjonalt **lovverk**

- Smittevernforskriften § 2-1
  - Ledelsen skal sørge for at: Sykehuset har nødvendig smittevernpersonell med smittevernkompetanse og avsatt tid for å utføre sine oppgaver
  - Personell som har smittevern som én av flere oppgaver - for eks. smittevernkontakter - må få rom til å utføre smittevernoppgavene innenfor tiden avsatt til slikt arbeid.

Smittevernkontakter i nasjonalt **planverk**

Nasjonal strategi for forebygging av infeksjoner i helsetjenesten og antibiotikaresistens,

2008–2012

HOD

Nevner smittevernkontakter

FHI Folkehelseinstituttet

Notat

Situasjonsbeskrivelse av smittevern i Norge 2018

- med fokus på forebygging av helsetjenesteassosierte infeksjoner og tiltak for å unngå at resistente mikrober etablerer seg i norsk helsetjeneste

- Mange sykehus har etablert et system med smittevernkontakter i kliniske avdelinger.
- Erfaringen er at disse fungerer etter hensikten dersom de har solid faglig posisjon og støtte i linjeledelsen.
- De må ha avsatt tid til oppdatering og formidling av smittevern.

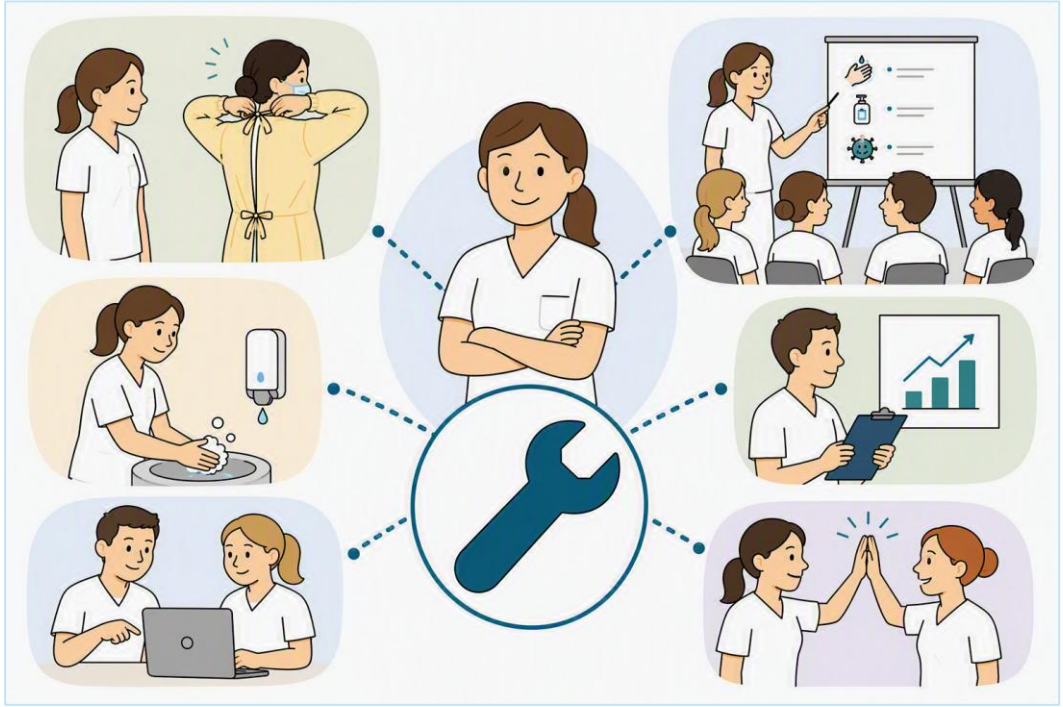
Ny handlingsplan

«Handlingsplanen vil konkretisere tiltak som for eks. smittevernkontakter…»

Om målene trygt å melde og systematisk læring – Helsedirektoratet Kap 7.2

Smittevernkontakter i norske sykehus

- Ikke nasjonal oversikt
- De fleste sykehus har det
- Koordineres av smittevernenheten
- Rolle og oppgaver i sykehusets infeksjonskontrollprogram (IKP)
- Studier?
- Et godt verktøy? Effekt?

Co-pilot Ahus

Ahus er Norges største akuttsykehus

- Smittevernkontakter fra 1999
- 12 600 ansatte og 835 somatiske senger
- Smittevernseksjonen koordinerer smittevernkontaktordningen
  - To smittevernoverleger, 7 sykepleiere, en konsulent

Smittevernkontaktordningen på Ahus

- Somatiske avdelinger, noen i psykisk helsevern og rus, samt i kliniske støttefunksjoner
- Egen prosedyre i IKP – hensikt:
  - «Øke smittevernkompetansen på Ahus for å forebygge at HAI-er oppstår og spres blant pasienter, ansatte og besøkende»
- Opplæring og undervisning
  - Årlig introduksjonskurs
  - To årlige kursdager
  - Smittevernkontaktmøte 4 ganger årlig

IKP-prosedyre for smittevernkontakter, Ahus

Oppnevning

- Oppnevnes av avdelingsledelsen
- Tverrfaglig rolle
- Bør ha interesse for smittevern
- Rollemodell i infeksjonsforebygging
- Bindeledd mellom egen ledelse og Smittevern
- Samarbeider med sin leder
- Fyller ut lokal avtale mellom enhetsleder og smittevernkontakt

Oppgaver

- Sammen med enhetsleder etablere struktur for informasjon / opplæring i smittevern iht. skriftlig avtale
- Undervise og veilede egne kolleger inkludert nyansatte i Ahus sitt IKP
- Gjøre nye prosedyrer kjent
- Bidra i utbruddshåndtering
- Delta i:
  - Møter og fagdager og videreformidle i egen enhet
  - Infeksjonsregistrering og –overvåking
  - Prosjekter i samarbeid med Smittevern

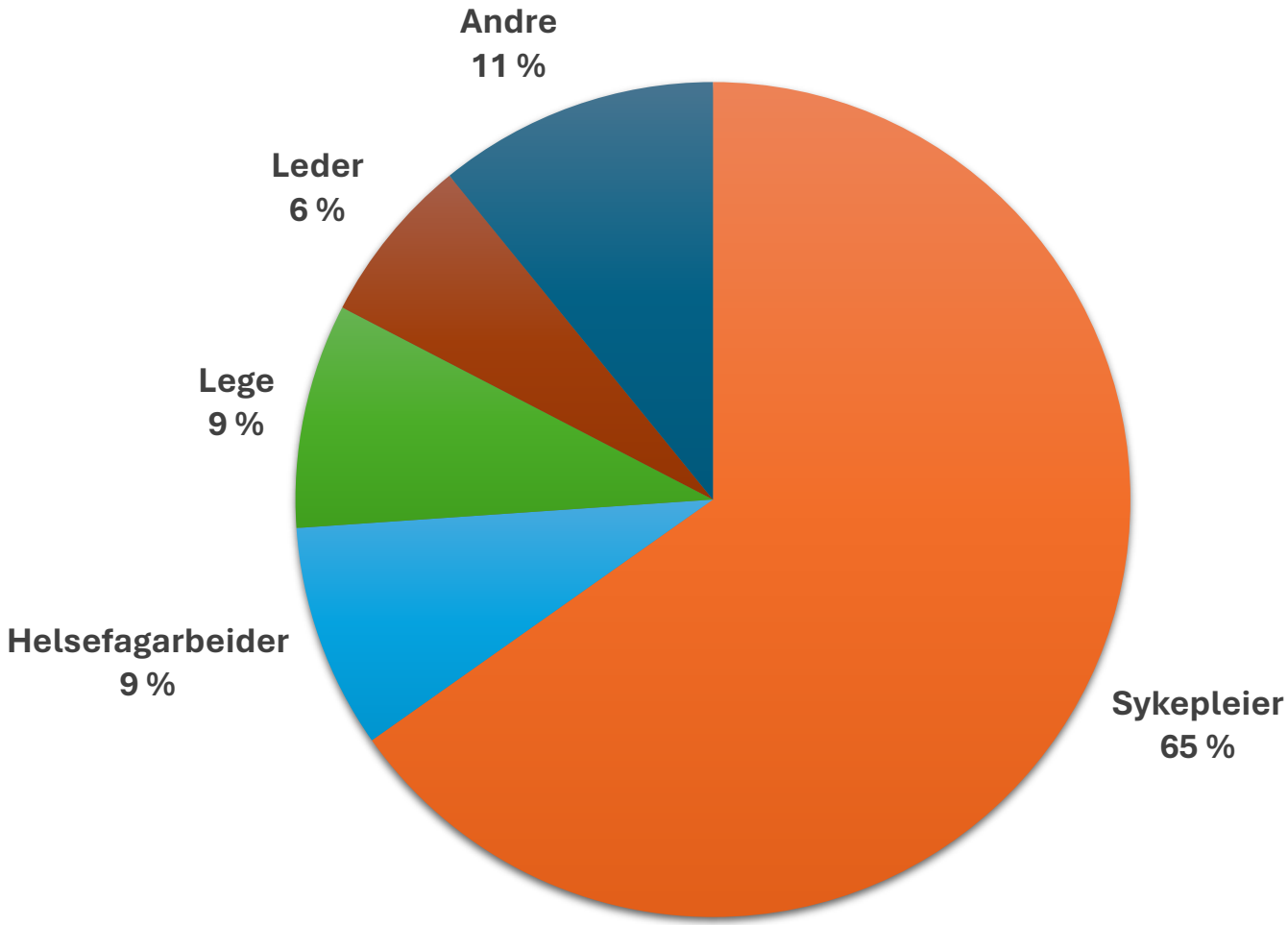
Evaluering av ordningen på Ahus februar 2026

- **Mål**: undersøke rolle, ansvar, ledelsesforankring og arbeidsforhold

- Spørreundersøkelse på e-post basert på IKP-prosedyren «Opplæringsprogram for smittevernkontakter»

- Svar fra **39 %** (46 av 117)

Smittevernkontakter per yrkesgruppe (n=46)

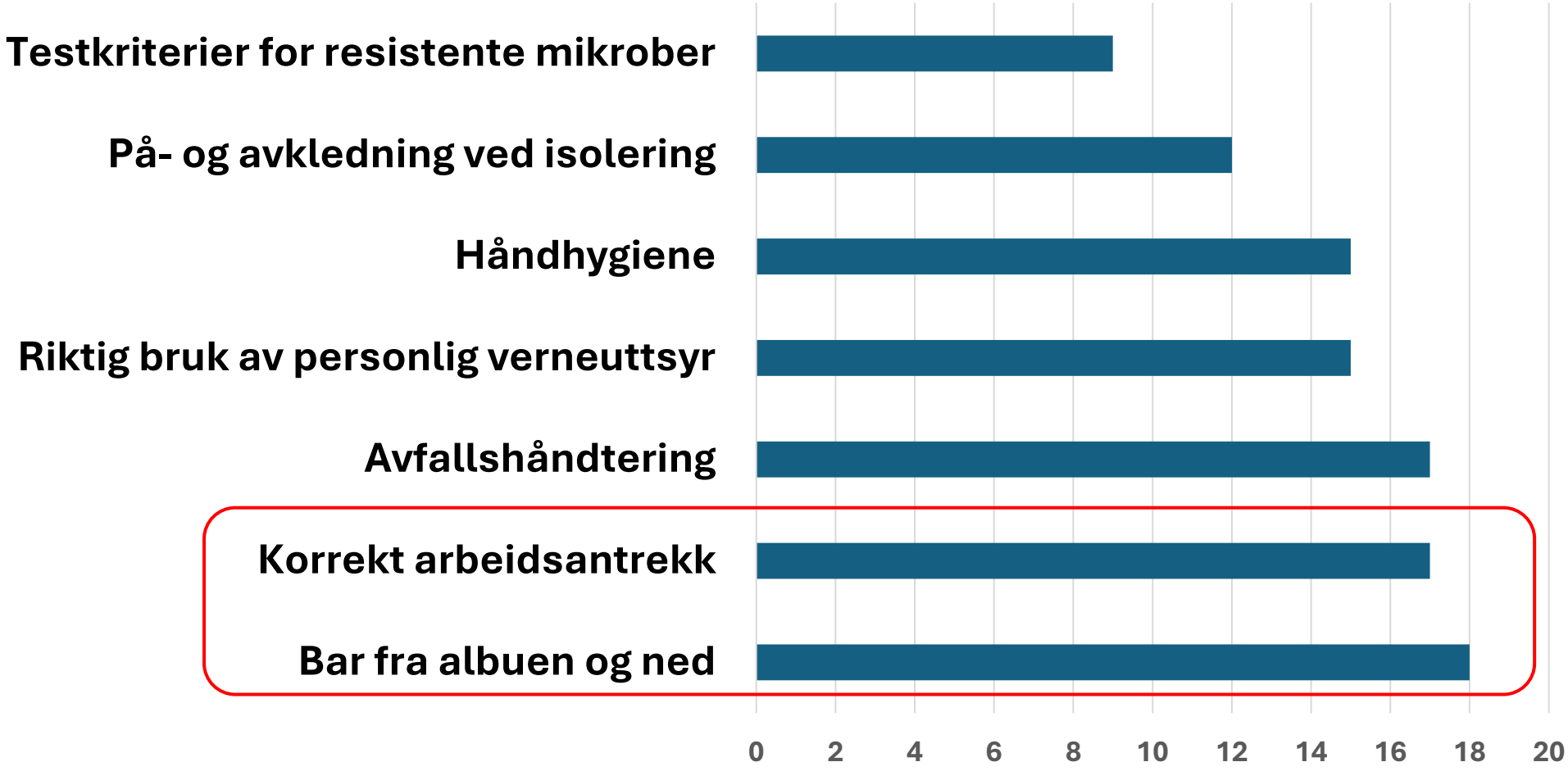

Hovedfunn

- **83 %** hadde ikke, eller var usikre på, om de hadde skriftlig avtale
- **74 %** hadde avsatt < 4 timer per måned
- **67 %** var pålagt/ spurt av leder om å være smittevernkontakt
- **14 %** var smittevernkontakt for alle yrkesgrupper i sin enhet

- **76 %** sa det var lett å finne nødvendig informasjon
- **44 %** ønsket en felles Teams-kanal

Hvilke smittevernrutiner vurderer du som mest utfordrende for ansatte å etterleve? (n=103)

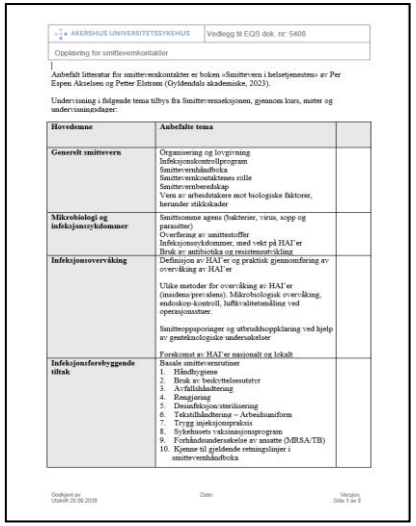
Hva slags undervisning opplever du som engasjerende og verdifull?

- Fysiske møter, fagdager og kurs
- Praktisk gjennomgang av «case»
- Gjennomgang av rutiner, prosedyrer og faglige oppdateringer

Noen fritekstsvar

- *«Trenger tydeligere beskrivelse av rollen som smittevernkontakt»*
- *«Ledelsen gjør ofte endringer uten å inkludere smittevern-kontakten. Opplever i stor grad ikke å bli inkludert i ting»*
- *«Smittevernkontaktene har behov for bedre støtte fra leder»*
- *«Føler at vi står litt alene. Bruker mye tid på å finne ut av ting»*

Forbedringstiltak

AKERSHUS UNIVERSITETSSYKEHUS | Vedlegg til EQS dok. nr: 5408

Opplæring for smittevernkontakter

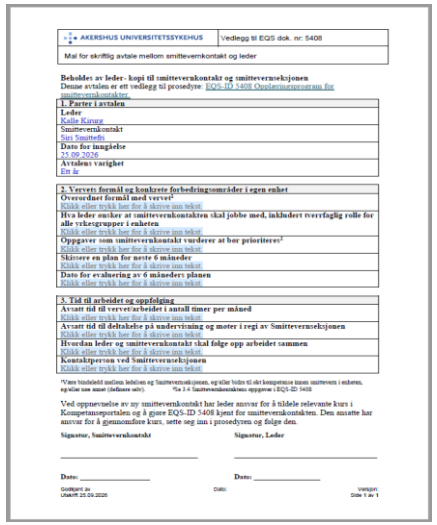
Anbefalt litteratur for smittevernkontakter er boken «Smittevern i helsetjenesten» av Per Espen Akselsen og Petter Elstrøm (Gyldendals akademiske, 2023).

Undervisning i følgende tema tilbys fra Smittevernseksjonen, gjennom kurs, møter og undervisningsdager:

Hovedemne	Anbefalte tema	
Generelt smittevern	Organisering og lovgivning Infeksjonskontrollprogram Smittevernhåndboka Smittevernkontaktenes rolle Smittevernberedskap Vern av arbeidstakere mot biologiske faktorer, herunder stikkskader	
Mikrobiologi og infeksjonssykdommer	Smittsomme agens (bakterier, virus, sopp og parasitter) Overføring av smittestoffer Infeksjonssykdommer, med vekt på HAI'er Bruk av antibiotika og resistensutvikling	
Infeksjonsovervåking	Definisjon av HAI'er og praktisk gjennomføring av overvåking av HAI'er Ulike metoder for overvåking av HAI'er (insidens/prevalens). Mikrobiologisk overvåking, endoskop-kontroll, luftkvalitetsmåling ved operasjonsstuer. Smittesporinger og utbruddsoppklaring ved hjelp av genteknologiske undersøkelser Forekomst av HAI'er nasjonalt og lokalt	
Infeksjonsforebyggende tiltak	Basale smittevernrutiner 1. Håndhygiene 2. Bruk av beskyttelsesutstyr 3. Avfallshåndtering 4. Rengjøring 5. Desinfeksjon/sterilisering 6. Tekstilhåndtering – Arbeidsuniform 7. Trygg injeksjonspraksis 8. Sykehusets vaksinasjonsprogram 9. Forhåndsundersøkelse av ansatte (MRSA/TB) 10. Kjenne til gjeldende retningslinjer i smittevernhåndboka	

Godkjent av: Utskrift 28.09.2026 | Dato: | Versjon: Side 1 av 2

Revisjon av prosedyren

AKERSHUS UNIVERSITETSSYKEHUS | Vedlegg til EQS dok. nr: 5408

Mal for skriftlig avtale mellom smittevernkontakt og leder

Beholdes av leder- kopi til smittevernkontakt og smittevernseksjonen
Denne avtalen er ett vedlegg til prosedyre EQS-ID 5408 Opplæringsprogram for smittevernkontakter

1. Parter i avtalen
Leder
Kalle Kjerge
Smittevernkontakt
Siri Smittefri
Dato for inngåelse
25.09.2026
Avtalens varighet
Ett år

2. Vervets formål og konkrete forbedringsområder i egen enhet
Overordnet formål med vervet[1]
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Hva leder ønsker at smittevernkontakten skal jobbe med, inkludert tverrfaglig rolle for alle yrkesgrupper i enheten
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Oppgaver som smittevernkontakt vurderer at bør prioriteres[2]
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Skisseer en plan for neste 6 måneder
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Dato for evaluering av 6 måneders planen
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst

3. Tid til arbeidet og oppfølging
Avsatt tid til vervet/arbeidet i antall timer per måned
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Avsatt tid til deltakelse på undervisning og møter i regi av Smittevernseksjonen
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Hvordan leder og smittevernkontakt skal følge opp arbeidet sammen
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst
Kontaktperson ved Smittevernseksjonen
Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst

[1]Vern bindeledd mellom ledelsen og Smittevernseksjonen, og ville bidra til økt kompetanse innen smittevern i enheten, og ville noe annet (definere selv). [2]Se 3.4 Smittevernsinnsatsen: oppgaver i EQS-ID 5408

Ved oppnevnelse av ny smittevernkontakt har leder ansvar for å tildele relevante kurs i Kompetanseportalen og å gjøre EQS-ID 5408 kjent for smittevernkontakten. Den ansatte har ansvar for å gjennomføre kurs, sette seg inn i prosedyren og følge den.

Signatur, Smittevernkontakt | Signatur, Leder

Dato: | Dato:

Godkjent av: Utskrift 25.09.2026 | Dato: | Versjon: Side 1 av 1

Mal lokal avtale: leder og smittevernkontakt

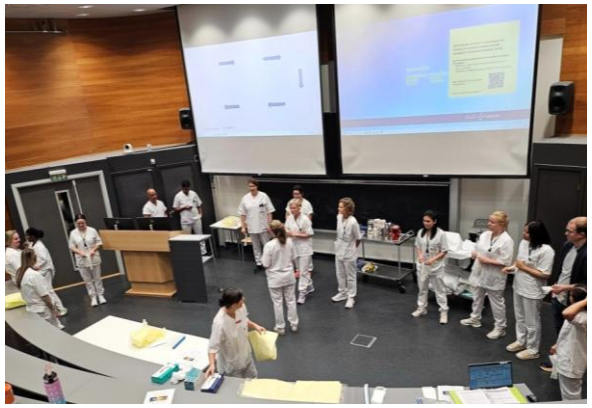

Bruke malen til å implementere lokal avtale

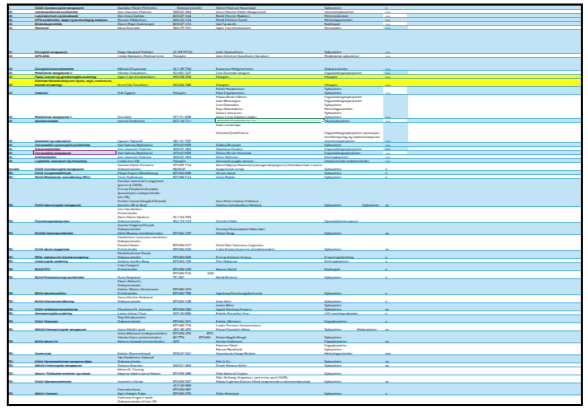

Oppstartsamtale; leder, smittevern-sykepleier og smittevernkontakt

Aktiv og engasjerende undervisning

Løpende oppdatere smv. kontakter

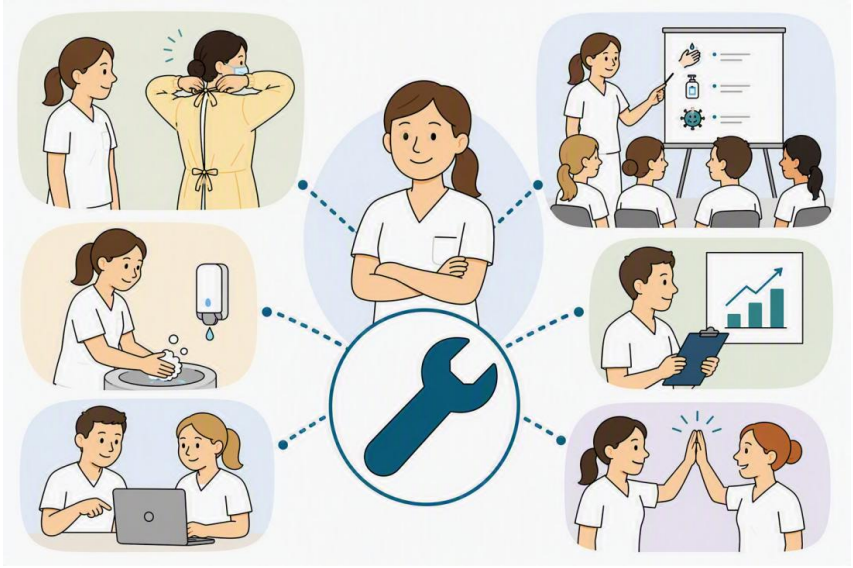
Hvordan går det?

- IKP-prosedyren og mal for lokal avtale er revidert
- 20 signerte avtaler mottatt på Smittevern
- 2 oppstartsamtaler gjennomført
- Teams-kanalen i aktiv bruk
- Beydelig økt deltagelse på møter og undervisningsdager
- Økning i registrerte smittevernkontakter **117 -> 143**

- Ny evaluering våren 2027

Utfordringer

- Ledelsesforankring!
- Spises opp av drift – ikke avsatt tid
- Stor turnover
- Variasjon i engasjement mellom smittevernkontakter
- Helsefagarbeidere utnevnes til smittevernkontakter pga. mangel på sykepleiere

Smittevernseksjonen Ahus

Mireille

Kirsten

Silje

Marita

Nina

Astrid

Susan

Vibeke

Elisabeth

Gry

Sølvi

